

На вшанування пам'яті Героя України, видатного юриста, науковця, освітянина і громадського діяча Анатолія Йосиповича Француза

Шлях Героя. Пам'яті Анатолія Француза

Пам'яті мого батька...

*Нехай пам'ять про Тебе, твій героїзм,
сміливість, мужність та самовідданість живе вічно.*

Люди закарбовуються у пам'яті інших своїми вчинками. Сьогодні, коли світ переживає складні часи нівелювання цінностей та ідеалів, варто пам'ятати про те, що буде мати значення завжди. Вірність слову та відданість справі, відповідальність, чесність та справедливість, вимогливість до себе, працелюбність – це ті риси характеру, якими володів мій батько і цінності, які з самого дитинства були у моїй сім'ї.

Попри складний життєвий шлях від курсанта до генерала, Героя України, губернатора, він не втрачав основної християнської цінності – любові до ближнього. Улюблений його вираз «він в тебе каменем, а ти в нього хлібом», знають всі, хто з ним часто спілкувався.

Його життєва дорога є свідченням досягнення вершин завдяки розуму, сміливості та працелюбності. Саме тому майбутнім поколінням розповім про приклад сміливості та подвиг мого батька, за який він був нагороджений званням Героя України із врученням ордена «Золота Зірка». Це історія про те, як один український генерал зробив те, що не вдалося зробити поліції двох країн.

Операції, пов'язані зі звільненням заручників, справедливо вважаються найскладнішими, оскільки вимагають практично одночасного вирішення двох взаємовиключних завдань: порятунку жертв та знешкодження терористів. Рідкісний штурм обходиться без крові і втрат. Те, що сталося на початку квітня 2002 року в українському місті Рівному, увійшло до підручників боротьби з тероризмом. Генерал-майору міліції Анатолію Французу вдалося неможливе: захопити озброєних терористів та звільнити заручницю. Без жодного пострілу.

Поліція Нижньосаксонського містечка Wrestedt зафіксувала виклик 2 квітня 2002 року о 18 годині 33 хвилини про те, що на відділення банку скоєно напад. Події розвивалися, як у гостросюжетному фільмі, але це не було кіно.

Троє озброєних чоловіків у масках увірвалися до приміщення та захопили у заручники двох співробітниць банку – 25-річну Кірстен Г. та 39-річну Уте Б. Банк було закрито, обидві жінки випадково затрималися на роботі. Погрожуючи зброєю, невідомі терористи вимагали негайно відкрити сейф і покласти у сумку всю готівку. Роззброївши наряд поліції, що прибув, гангстери заштовхали заложниць у сріблястий автомобіль марки «Сеат».

Всі спроби затримати автомобіль за допомогою поліцейських авто та гелікоптера ні до чого не привели. Терористи долали штучно створені перешкоди і не підкорялись вимогам зупинитися. Відповідно до спеціальної інструкції поліції землі Нижня Саксонія, «у разі переслідування автомобіля зі злочинцями абсолютний пріоритет має збереження життя та здоров'я заручників, тому слід відмовитися від захоплення терористів із негативними наслідками для їхніх жертв». Злочинці розуміли, що поки заручники в їхніх руках, жодного пострілу по автомобілю зроблено не буде.

«Сеат» наближався до державного кордону із Польщею. Прикордонники вже отримали сигнал тривоги. Опівночі службу з охорони несли лише кілька прикордонників, зміна була неповною. Злочинцям поталанило, легко обігнувши єдину перешкоду, вантажівку, яка блокувала шлях, вони перетнули кордон і опинилися на території Польщі. Німецьким поліцейським залишалося лише за домовленістю з польськими колегами продовжувати переслідування. На прохання німецької сторони поляки відмовилися від будь-яких силових акцій, обмежившись лише пострілами у повітря.

Переслідувана машина проскочила Познань, Лодзь, Люблін. Минуло понад чотирнадцять годин з моменту злочину. У «Сеаті» закінчувався бензин. Довелося зупинитись на заправці у польському містечку Піаскі, практично на межі з Україною. Ніхто із злочинців з машини не вийшов, адже розуміли, що снайпери будуть працювати по них, тож авто заправляла заручниця. Для

Уте Б. це був єдиний шанс врятуватися, тому вона сховалася за бензоколонкою і незабаром уже сиділа в поліцейському автомобілі.

«Сеат» рушив далі. Українською стороною було отримано повідомлення від поліції ФРН: «Вважаємо за доцільне, щоб українські правоохоронні органи діяли аналогічно. Бажаємо успіху!» Аналогічно – тобто не наражаючи на небезпеку життя і здоров'я заручниці. Інформація, яку мали в МВС України, була мізерною. Не надійшли дані ні про злочинців, ні про їхні вимоги, ні маршрут подальшого пересування. Пізніше з'ясувалося, що терористи – етнічні німці, колишні громадяни СНД. Двоє з Казахстану, один із Молдови, у всіх трьох життя на історичній батьківщині склалося не найкращим чином. Недостатня освіта, відсутність перспектив, слабке знання німецької мови – поганий старт для Заходу.

«Сеат» на швидкості наближався до польсько-українського кордону. Спецслужби двох країн діяли злагоджено, без бюрократичної тяганини. У МВС негайно створили штаб операції із затримання терористів. У підвищену бойову готовність було приведено найкращі оперативні підрозділи міліції, держбезпеки, прикордонних військ. До Луцька, у напрямку якого рухався «Сеат» з німецькими номерами, терміново вилетів літак з керівництвом МВС та Ради безпеки України. Міліція Луцька отримала команду держсекретаря України Олександра Гапона передати злочинцям мобільний телефон для ведення переговорів та спробувати затримати автомобіль. Одному міліціонеру вдалося кинути у відчинене вікно «Сеату» мобільний телефон.

Машина з терористами та заручницею рухалася трасою Ковель – Київ, наближаючись до міста Рівного. Позаду була двадцять одна година безперервної погоні та 1600 кілометрів шляху. Знову була потрібна дозаправка. Сіли батареї мобільного телефону. На автозаправній станції поблизу кафе «Сюрприз» автомобіль зупинився. До заправки були стягнуті сили спецпідрозділів «Альфа» та «Беркут». Спецназ чекав сигналу до дії, але наказу стріляти ніхто не видавав.

І тут до «Сеату» несподівано кинулися телерепортери. З боку це здавалося безумством. Реакція бандитів могла бути будь-якою, адже вони не збирались здаватись. З «Сеату» пролунали крики: «Приберіть машини!», «Звільніть площу!», «Будемо стріляти!». Становище ставало загрозливим. Напружена ситуація вимагала негайного розв'язання. Злочинці, які проїхали пів Європи, були готові на все. На задньому сидінні знаходилась Кірстен Г. Дівчина була в стані шоку та істерики. Майже добу вона провела під дулом пістолетів.

І тоді до «Сеату» зробила крок людина. Генерал уже прийняв рішення: злочинці з Рівного не поїдуть, їм доведеться здатися, скласти зброю і відпустити заручницю.

Він ішов під акомпанемент тиші і сотні очей проводжали кожен крок генерала. В будь-яку секунду злочинці могли відкрити вогонь.

Анатолій Йосипович запропонував злочинцям відпустити дівчину, а в заручники взяти себе, але вони не погодились. Він сів у машину під дулом пістолета, який було направлено на нього злочинцями. Вирішальну роль зіграв його надзвичайний спокій, вони зрозуміли, що генерал не боїться смерті. У якийсь момент агресивна напруга злочинців почала спадати. Це давало змогу вести діалог, щось пропонувати.

Вони говорили довго і багато: про життя, про Бога, про душу. На руці Анатолія Йосиповича злочинці побачили перстень із хрестом. Він їм розповів, що це подарунок Папи Римського. Під час розмови злочинці зняли маски і виявилось, що вони зовсім молоді. Один із гангстерів, Артур Фішер (його вважають головним), погодився на пропозицію генерала зайти до кафе «Сюрприз» та продовжити переговори за кавою з бутербродами. Незабаром до них приєднався Андрій Кремер. Виявилось, що у Андрія – день народження, йому виповнилося двадцять п'ять років. Зрештою злочинці здали зброю. Потім вони переконали Віталія Герта слідувати їхньому прикладу і відпустити заручницю. Тепер її життя було поза небезпекою...

Сидячи за столиком кафе «Сюрприз», злочинці розповіли генералу про свої колишні кримінальні пригоди, про те, як готувалися до пограбування банку. Артур зізнався, що вони збиралися дістатися Анапи, де живе його батько. Він слухав їх, дивився в обличчя, які нещодавно ховалися під масками, і не міг повірити, що все вже майже позаду: і тривожне очікування, і шалений ризик. Просто завершувалася ще одна операція. Залишалося доставити терористів до управління. Цю місію генерал Француз виконав сам. Він посадив злочинців у свій службовий

автомобіль, вставив у магнітолу касету.

Пізніше німецька поліція вийшла на слід ще одного учасника злочину. Ним виявився двадцятирічний військовослужбовець Євген Б. Йому буде пред'явлено звинувачення у співучасті. Саме Євген узяв напрокат той самий сріблястий «Seat», на якому злочинці так безславно фінішували в українському місті Рівному.

P.S. 15 квітня 2002 року Указом Президента України Леоніда Кучми начальнику Управління МВС Рівненської області генерал-майору міліції Анатолію Йосиповичу Французу присвоєно найвищу державну нагороду – звання Героя України з врученням ордена «Золота Зірка». За особисту мужність та героїзм, виявлені під час затримання міжнародної терористичної групи та звільнення заручниці.

Генерал Анатолій Француз за всі роки незалежності України єдиний бойовий генерал української міліції, який удостоєний такого високого звання.

*Тетяна Француз-Яковець,
д.ю.н., проф., зав. каф. конституційного,
міжнародного права та публічно-правових
дисциплін Київського університету
інтелектуальної власності та права*